

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗДІЙСНЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

EFFICIENCY OF REGIONAL FINANCIAL POLICY IN UKRAINE

УДК 332.146:336](477)

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.58-37>

Пріхно І.М.

д.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів
Черкаський державний технологічний
університет

Частоколенко І.П.

к.ф.-м.н., доцент,
доцент кафедри вищої математики
та інформаційних технологій
Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного
захисту України

Григоренко К.В.

старший викладач кафедри
вищої математики
та інформаційних технологій
Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного
захисту України

Prikhno Iryna

Cherkasy State Technological University
Chastokolenko Ihor
Nryhorenko Kostiantyn
Cherkasy Institute of Fire Safety
named after the Heroes of Chernobyl
National University of Civil Defense
of Ukraine

У статті з'ясовано сутність фінансової політики з позиції сучасності, досліджено види фінансової політики – державну й регіональну, схематично відображено вплив фінансової політики на регіональний розвиток. Виконано оцінку ефективності здійснення регіональної фінансової політики в Україні за допомогою системи показників: частка прибуткових підприємств регіону у загальній кількості підприємств регіону; сальдовий фінансовий результат підприємств регіону; грошові доходи населення у розрахунку на одного жителя; рівень бідності населення; обсяг капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу; обсяг власних доходів бюджету регіону та їх частка у загальному обсязі доходів. У результаті виконаного системного аналізу ефективності регіональної фінансової політики виявлено, що нині переважна більшість регіонів України відповідає середньому або низькому рівню економічного розвитку. Запропоновано напрями поліпшення основних показників ефективного здійснення регіональної фінансової політики в Україні.

Ключові слова: фінансова політика, регіональний розвиток, ефективність, бюджетна політика, податкова політика, інвестиційна політика, грошово-кредитна політика, соціальна політика.

В статье выяснена сущность финансовой политики с позиции современности,

исследованы виды финансовой политики – государственный и региональный, схематично отобразено влияние финансовой политики на региональное развитие. Выполнена оценка эффективности осуществления региональной финансовой политики в Украине с помощью системы показателей: доля прибыльных предприятий региона в общем количестве предприятий региона; сальдовый финансовый результат предприятий региона; денежные доходы населения в расчете на одного жителя; уровень бедности населения; объем капитальных инвестиций в расчете на одного человека; объем собственных доходов бюджета региона и их доля в общем объеме доходов. В результате выполненного системного анализа эффективности региональной финансовой политики обнаружено, что в настоящее время подавляющее большинство регионов Украины соответствует среднему или низкому уровню экономического развития. Предложены направления улучшения основных показателей эффективного осуществления региональной финансовой политики в Украине.

Ключевые слова: финансовая политика, региональное развитие, эффективность, бюджетная политика, налоговая политика, инвестиционная политика, денежно-кредитная политика, социальная политика.

The article clarifies the essence of financial policy from the standpoint of modernity, as a set of targeted government measures for the formation and effective use of financial resources of the country, which include resources of its individual regions, sectors of economy, enterprises and households, based on the use of appropriate financial and monetary levers and the creation of an appropriate institutional environment that facilitates the implementation of this policy. The purpose of the financial policy of regional development is to ensure the economic and social stability of the region by creating appropriate conditions for balanced economic growth of the region. The types of financial policy are studied - state financial policy (budget, tax, investment, monetary and social) and regional (fiscal support, investment support, financial security). The impact of financial policy on regional development is schematically reflected. An assessment of the effectiveness of regional financial policy in Ukraine using a system of indicators: the share of profitable enterprises in the region in the total number of enterprises in the region; balance financial result of enterprises of the region; monetary income of the population per capita; the level of poverty of the population; the amount of capital investment per capita; the amount of own revenues of the regional budget and their share in total revenues. As a result of a systematic analysis of the effectiveness of regional financial policy, it was found that today the vast majority of regions of Ukraine correspond to the average or low level of economic development. The directions of improvement of the basic indicators of effective realization of regional financial policy in Ukraine are offered. It is concluded that a rational combination, balance and optimal ratio of the impact of each component of financial policy and the application of the most effective methods, mechanisms and tools for implementing financial policy will form a strong financial potential of the region and ensure positive growth of economic indicators of regional development. The financial policy of the region should be implemented comprehensively and taking into account a systematic approach. It should be borne in mind that in the process of socio-economic development of the region it is necessary to periodically modify, adjust and / or introduce new methods, mechanisms and tools for implementing financial policy that would best meet the latest development trends, which in turn will have positive consequences. level of economic growth of the regions and will contribute to the stabilization and increase of the level of development of the national economy.

Key words: financial policy, regional development, efficiency, budget policy, tax policy, investment policy, monetary policy, social policy.

Постановка проблеми. Забезпечення сталого економічного й соціального розвитку держави та її регіонів є пріоритетним вектором здійснення сучасної політики держави, у т. ч. й фінансової. У реаліях сьогодення одним з основних інструментів, спроможним забезпечити економічний розвиток як держави у цілому, так і її регіонів, є фінансова політика. Здійснення фінансової політики держави відбувається шляхом установаження основних правил,

принципів, механізмів, на основі яких регулюється рух фінансових ресурсів на державному й регіональному (місцевому) рівнях. Фінансові ресурси, які рухаються у правильному напрямі (раціонально перерозподілені між різними галузями економіки), є базою для економічного розвитку держави та її регіонів. Про ефективність здійснення регіональної фінансової політики свідчить рівень економічного й соціального розвитку регіону.

Ураховуючи глобалізаційні та євроінтеграційні процеси, процеси децентралізації та регіоналізації, які відбуваються останнім часом в Україні, надзвичайно важливим є забезпечення оптимальної міри впливу фінансової політики держави на регіональний розвиток. Це пов'язано, перш за все, з тим, що регіональні інтереси найбільш повною мірою можуть бути вирішені саме завдяки реалізації ефективної регіональної фінансової політики. Але реальність сьогодення така, що більшість регіонів України перебуває в депресивному стані і неспроможні самостійно (без державної фінансової підтримки) вийти на позитивну динаміку економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансова політика є об'єктом дослідження вітчизняних учених-економістів протягом усієї історії незалежності України, зокрема: І. Адамєнко, М. Александрової, В. Базилевича, О. Василика, С. Добросок, С. Задворних, І. Запатріної, М. Карп'як, М. Коваленка, О. Луцків, І. Лютого, В. Малишко, Т. Мацієвича, Г. Полевика, Н. Радванської, О. Романенко, О. Скрипки, В. Опаріна, Н. Танклевської, С. Шульц та ін. Проте реформи в Україні, у т. ч. й реформа децентралізації, спричиняють необхідність подальшого дослідження регіональної фінансової політики.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз основних показників, які свідчать про рівень ефективності здійснення регіональної фінансової політики, та розроблення основних напрямів удосконалення сучасної регіональної фінансової політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існує значна кількість трактувань поняття «фінансова політика», і сьогодні немає єдиного підходу до розуміння сутності цієї дефініції.

Варто відзначити, що в умовах євроінтеграції та децентралізації в Україні відбувається трансформація фінансової системи: важливим принципом функціонування місцевих фінансів стає принцип самофінансування. Тому, визначаючи сутність фінансової політики регіонального розвитку, необхідно враховувати сучасні тенденції розвитку фінансів.

Під сучасною фінансовою політикою слід розуміти сукупність цілеспрямованих державних заходів щодо формування й ефективного використання фінансових ресурсів країни, які містять у собі ресурси її окремих регіонів, секторів економіки, підприємств і домогосподарств, для забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку на основі використання відповідних фінансових і монетарних важелів та створення відповідного інституційного середовища, котрі сприяють реалізації цієї політики [1, с. 57–58].

Уважаємо, що мету фінансової політики регіонального розвитку можна сформулювати так: забезпечення економічної та соціальної стабільності регіону шляхом створення відповідних умов для збалансованого економічного зростання регіону.

Розрізняють два види фінансової політики – державну й регіональну, тому формування ефективної фінансової політики регіонального розвитку повинно здійснюватися з урахуванням рівня впливу на неї державної фінансової політики та регіональної фінансової політики (рис. 1).

Державна фінансова політика являє собою сукупність бюджетної, податкової, інвестиційної, грошово-кредитної й соціальної політик.

Бюджетна політика передбачає визначення складу доходів бюджетів усіх рівнів та їх розмежування між усіма рівнями бюджетної системи, окреслення напрямів бюджетних видатків.

Податкова політика передбачає визначення правил стягування всіх видів податків, зборів і обов'язкових платежів, а також застосування штрафних санкцій за порушення строків оплати.

Інвестиційна політика передбачає створення сприятливого інвестиційного клімату з метою залучення додаткових фінансових ресурсів задля забезпечення економічного зростання.

Грошово-кредитна політика передбачає здійснення валютної політики (у т. ч. й курсової політики), політики регулювання платіжного балансу, політики управління золотовалютними резервами, емісійної та кредитної політики.

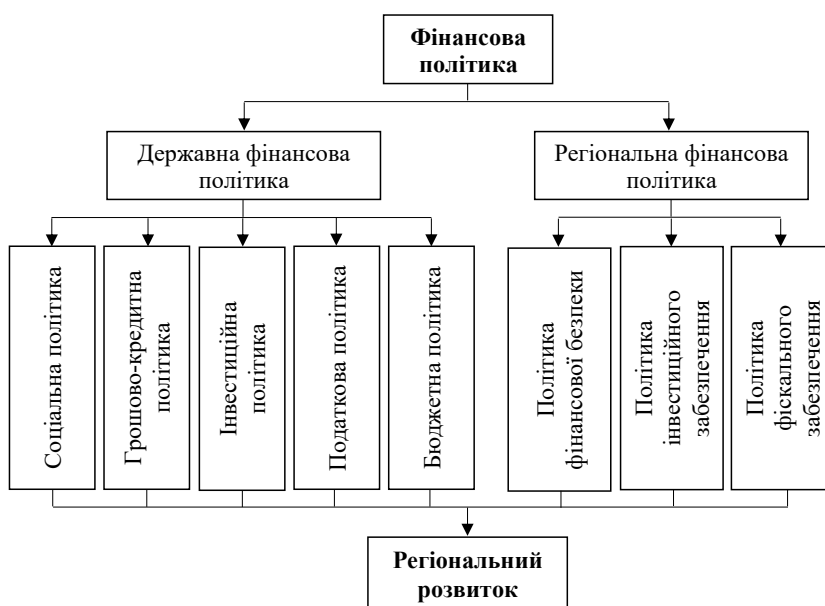

Рис. 1. Вплив фінансової політики на регіональний розвиток

Джерело: побудовано авторами на основі [2, с. 49; 3]

Соціальна політика передбачає застосування комплексу заходів, спрямованих на забезпечення соціальної стабільності, підтримку незахищених або мало захищених верств населення, стимулювання рівня зайнятості населення, забезпечення належного рівня матеріального забезпечення працівників бюджетної сфери.

Регіональна фінансова політика являє собою сукупність політики фіскального забезпечення, політики інвестиційного забезпечення й політики фінансової безпеки.

Політика фіскального забезпечення передбачає визначення підходів до наповнення місцевих бюджетів фінансовими ресурсами регіону та окреслення напрямів використання сформованих фінансових ресурсів.

Політика інвестиційного забезпечення передбачає визначення методів, механізмів та інструментів, які сприятимуть залученню інвестицій у різні сфери діяльності регіону: економіку, соціальну сферу, екологічну сферу тощо.

Політика фіскальної безпеки передбачає розроблення комплексу стратегічних і тактичних дій, які спроможні забезпечити захист регіону від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх фінансових дестабілізаторів.

Подальше дослідження пов'язане з оцінкою ефективності здійснення регіональної фінансової політики в Україні. Перш за все необхідно відзначити, що під поняттям «ефективність» будемо розуміти співвідношення між досягнутим результатом і використаними ресурсами. Такий підхід передбачає відповідь на питання, яких результатів і якою ціною досягнуто [4, с. 23, 25].

Оцінка ефективності – це сукупність аналітичних методик вивчення і вимірювання фактичних результатів державної політики, що дає змогу визначити, якою мірою діяльність державних інститутів відповідає проголошеним національним цілям [5, с. 20].

Ефективність здійснення регіональної фінансової політики можливо оцінити, використовуючи систему показників, які характеризують фінансову спроможність регіону. Такими показниками є:

1) частка прибуткових підприємств регіону у загальній кількості підприємств регіону – за допомогою цього показника можливо охарактеризувати стан економіки регіону, її диверсифікованість, а також стійкість до структурних економічних зрушень;

2) сальдовий фінансовий результат підприємств регіону – розраховується як різниця між загальним прибутком і збитком підприємств регіону; за допомогою цього показника можливо охарактеризувати стан економіки регіону, визначити обсяг фінансових потоків реального сектору регіону;

3) грошові доходи населення у розрахунку на одного жителя – цей показник дає можливість оці-

нити середній рівень добробуту населення регіону та свідчить про рівень надходжень у бюджет від прибуткового оподаткування;

4) рівень бідності населення – цей показник розраховується як частка населення із середньо-душовими еквівалентними загальними доходами на місяць нижче фактичного прожиткового мінімуму; показник є індикатором-дестимулятором економіки регіону та за його допомогою можливо оцінити диференціацію доходів жителів регіону, що має безпосередній вплив на соціальну стабільність у суспільстві;

5) обсяг капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу – цей показник характеризує інвестиційний клімат у регіоні, визначає рівень інвестиційної активності в регіоні, передумови економічного розвитку території і, як наслідок, можливості збільшення надходжень до бюджету регіону;

6) обсяг власних доходів бюджету регіону та їхня частка в загальному обсязі доходів – ці показники визначають дохідний потенціал регіону та рівень фінансової самостійності й незалежності регіону [6, с. 42].

На основі запропонованих показників було розраховано результативність та ефективність здійснення регіональної фінансової політики в кожній області України.

Аналіз показників ефективності здійснення регіональної фінансової політики виконано шляхом групування кожного показника за рівнями ефективності: низький, середній і великий.

На рис. 2 за рівнями ефективності згруповано частку прибуткових підприємств регіону у загальній кількості підприємств регіону.

Як свідчить виконаний аналіз, у середньому по Україні частка прибуткових підприємств у загальній кількості підприємств у 2019 р. становила 73,6%. Середній рівень прибутковості підприємств є характерним для більшості регіонів України: досліджуваний показник у 2019 р. коливався в межах 71,1–77,9%.

Низький рівень прибутковості підприємств зафіксовано у Чернівецькій області (69,0%) і у м. Київ (69,4%). Більшість областей України демонструє питому вагу прибуткових підприємств, що перевищує середній рівень по Україні. Найбільша частка прибуткових підприємств (близько 80% загальної кількості підприємств регіону) припадає на Миколаївську (78,8%), Івано-Франківську (79,3%) і Кіровоградську (80,7%) області.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що 20–30% вітчизняних підприємств є збитковими, тобто вони не спроможні власними доходами покривати свої витрати, що свідчить про обмежену здатність підприємств в Україні створювати додану вартість. Негативний вплив на діяльність вітчизняних підприємств чинять неефективна фінансова політика в державі, що призводить до знецінення

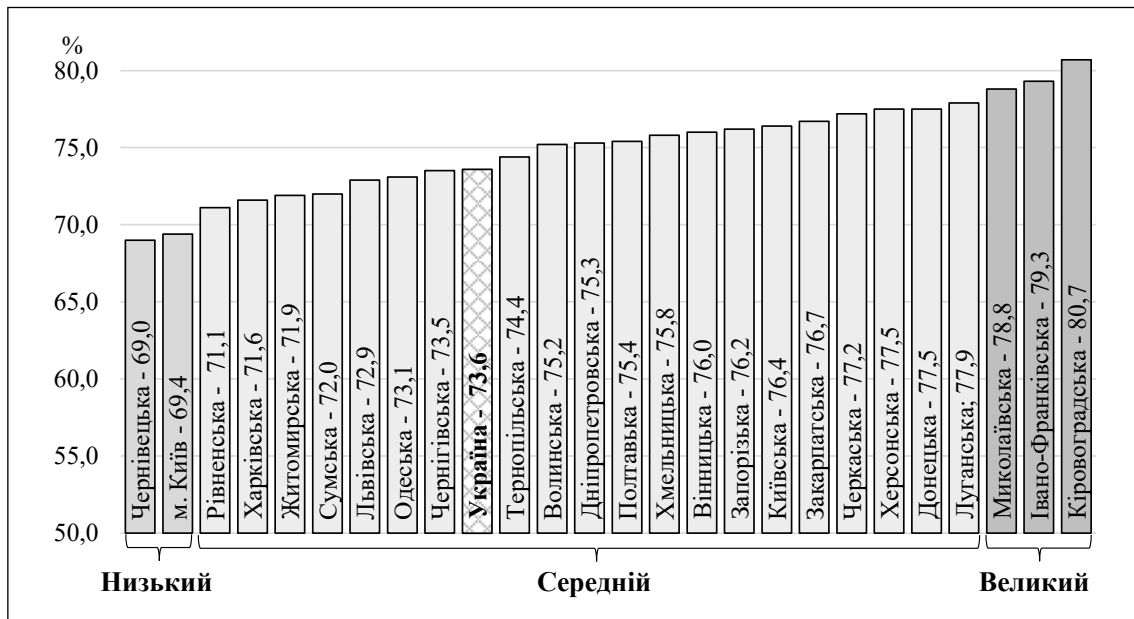

Рис. 2. Аналіз частки прибуткових підприємств регіону у загальній кількості підприємств регіону в Україні у 2019 р.

Джерело: побудовано авторами на основі [7; 8]

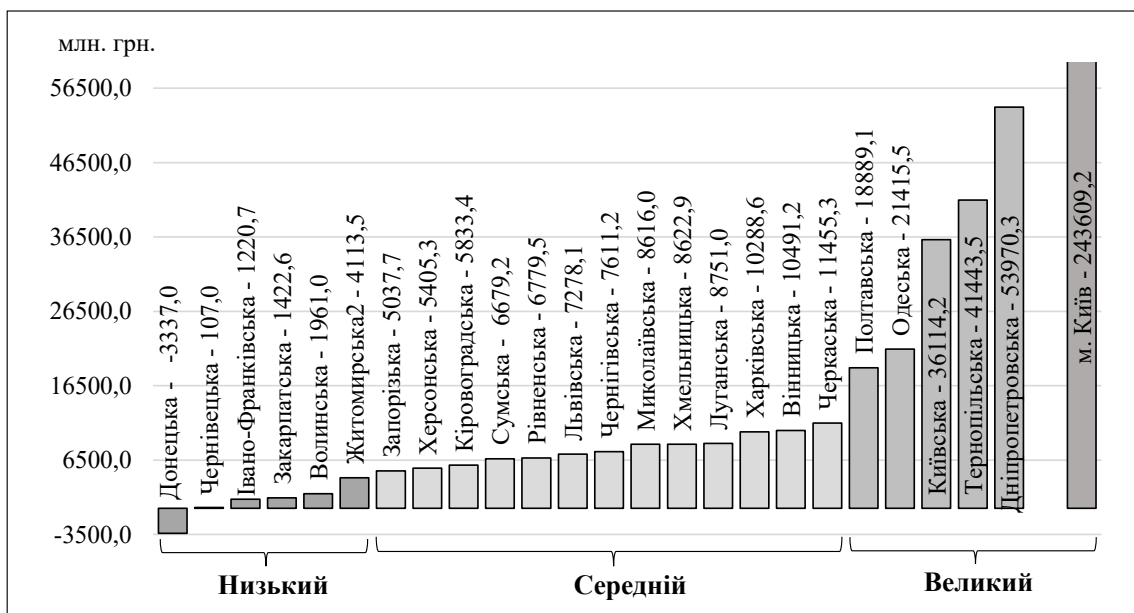

Рис. 3. Аналіз сальдового фінансового результату підприємств регіону в Україні у 2019 р.

Джерело: побудовано авторами на основі [7; 8]

вітчизняної грошової одиниці, та відсутність дієвих заходів, спрямованих на відродження вітчизняних підприємств, вихід з кризи яких і має стати рушійною силою для відродження економіки.

На рис. 3 виконано групування за рівнями ефективності сальдового фінансового результату підприємств регіону.

Сальдо фінансового результату підприємств регіону (різниця доходів і витрат підприємств регіону) свідчить про загальну прибутковість

підприємств кожної області в Україні. Перевищення витрат над доходами у 2019 р. зафіксовано лише у Донецькій області (збиток становив 3 337,0 млн грн). Низький рівень прибутків підприємств (менше 5000 млн грн) притаманний ще декільком областям в Україні: Чернівецькій, Івано-Франківській, Закарпатській, Волинській і Житомирській. Великі прибутки зафіксовано у Київській (36 114,2 млн грн), Тернопільській (41 443,5 млн грн) і Дніпропетровській (53 970,3 млн грн) областях.

Надприбутки отримали підприємства м. Київ – 243 609,2 млн грн.

Аналіз грошових доходів населення у розрахунку на одного жителя в Україні у 2019 р. виконано на рис. 4.

Говорячи про результати виконаного аналізу грошових доходів населення, варто відзначити, що у цілому по Україні на одного жителя припадає 67 528 грн грошових доходів населення на рік (або 5 627,33 грн на місяць). Така ситуація є вкрай негативною і свідчить про загальне зубожіння населення України. Низький рівень грошових доходів населення в розрахунку на одного жителя зафіксовано в усіх областях України – від 24 477 грн на рік (2 037,25 грн на місяць) у Луганській області до 87 130 грн на рік (7 260,83 грн на місяць) у Дніпропетровській області. На одного жителя м. Київ припадає 165 054 грн грошових доходів населення на рік (або 13 754,5 грн. на місяць).

Зауважимо, що, оцінюючи грошові доходи населення, доцільно згадати про рівень їх диференціації. Україні властивий значний розрив у доходах багатих і бідних верств населення. За оцінками експертів, доходи 10% найбагатших українців, з урахуванням тіньових доходів, більше ніж у 40 разів перевищують доходи 10% найбідніших верств населення [9].

Основними доходами переважної частини населення України є заробітна плата (працююче населення) і пенсії (для людей похилого віку або соціально незахищених верств населення), рівень яких є таким мізерним, що людина не може задовольнити свої первинні потреби (їжа, одяг, оплата комунальних тощо). Така ситуація породжує зростання рівня бідності в регіонах України (рис. 5).

У середньому по Україні рівень бідності (частка населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами на місяць нижче фактичного прожиткового мінімуму) становить 27,6% (показник 2018 р.). У розрізі областей доцільно зауважити, що найнижчий рівень бідності зафіксовано у м. Київ (16,4%), Львівській (17,5%), Дніпропетровській (18,8%) областях, а найбільший рівень бідності виявлено у Рівненській (39,0%), Волинській (39,8%) та Херсонській (42,5%) областях.

Таким чином, можна констатувати, що в Україні механізм формування доходів населення є неефективним, що призводить до надмірної диференціації доходів громадян і до зростання бідності.

Важливу роль в економічному розвитку держави та її регіонів відіграє інвестиційна діяльність. Аналіз капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу в розрізі областей України виконано на рис. 6.

Як свідчить виконаний аналіз, обсяг капітальних інвестицій в областях України є низьким або середнім. Найнижчі показники зафіксовано у Луганській (15 69,4 грн на одну особу) та Чернівецькій (4 552,4 грн на одну особу) областях. Переважна більшість областей демонструють середній рівень інвестиційної активності – від 8 000 до 12 000 грн. на одну особу. Ураховуючи, що в деяких областях України зафіксовано досить значні обсяги капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу, зокрема в Полтавській (16 599,9 грн), Дніпропетровській (20 999,3 грн), Київській (28 436,3 грн) областях, а у м. Київ – 73 085,6 грн, то середній показник по Україні у 2019 р. становив 14 907,0 грн на одну особу.

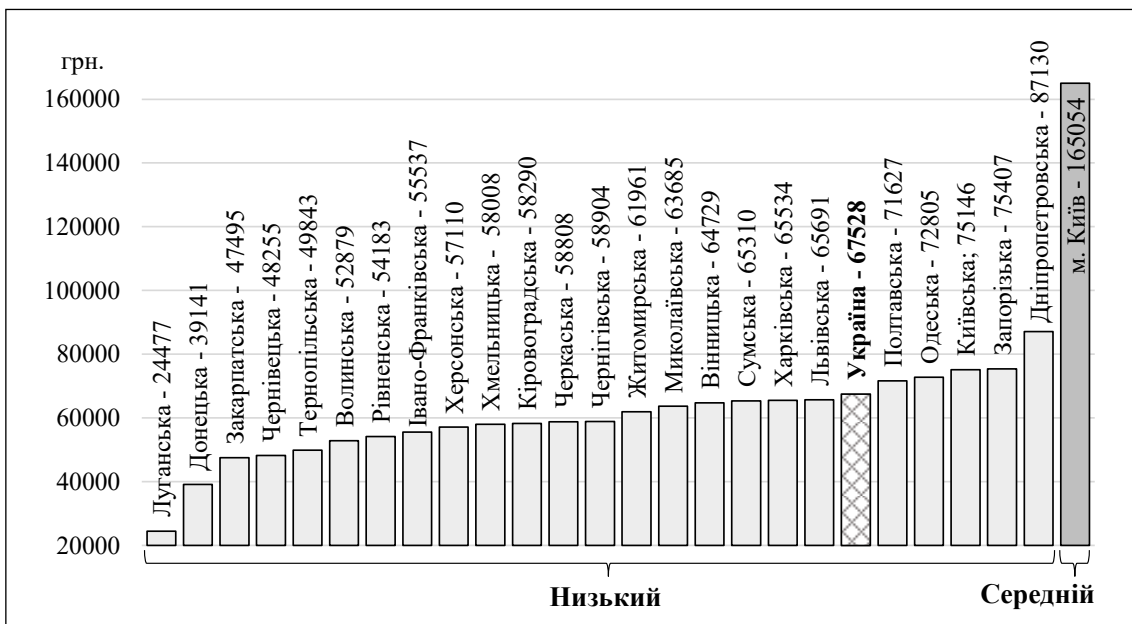

Рис. 4. Аналіз грошових доходів населення у розрахунку на одного жителя в Україні у 2019 р.

Джерело: побудовано авторами на основі [7; 8]

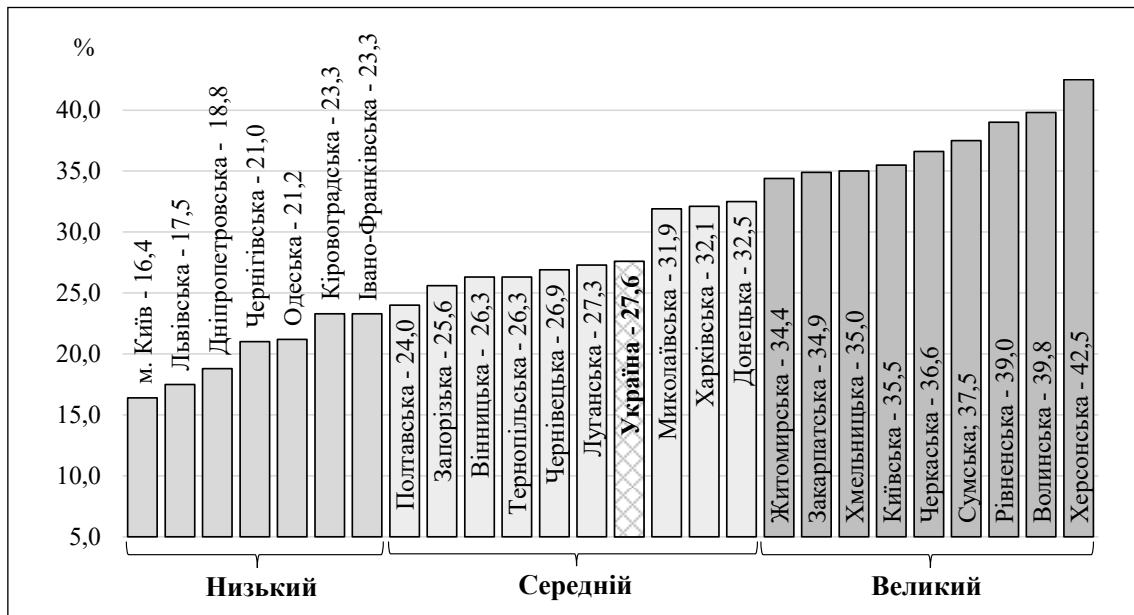

Рис. 5. Аналіз рівня бідності в регіонах України у 2018* р.

*Офіційні дані за 2019 р. відсутні, тому наведено статистичні дані за 2018 р.

Джерело: побудовано авторами на основі [7; 8]

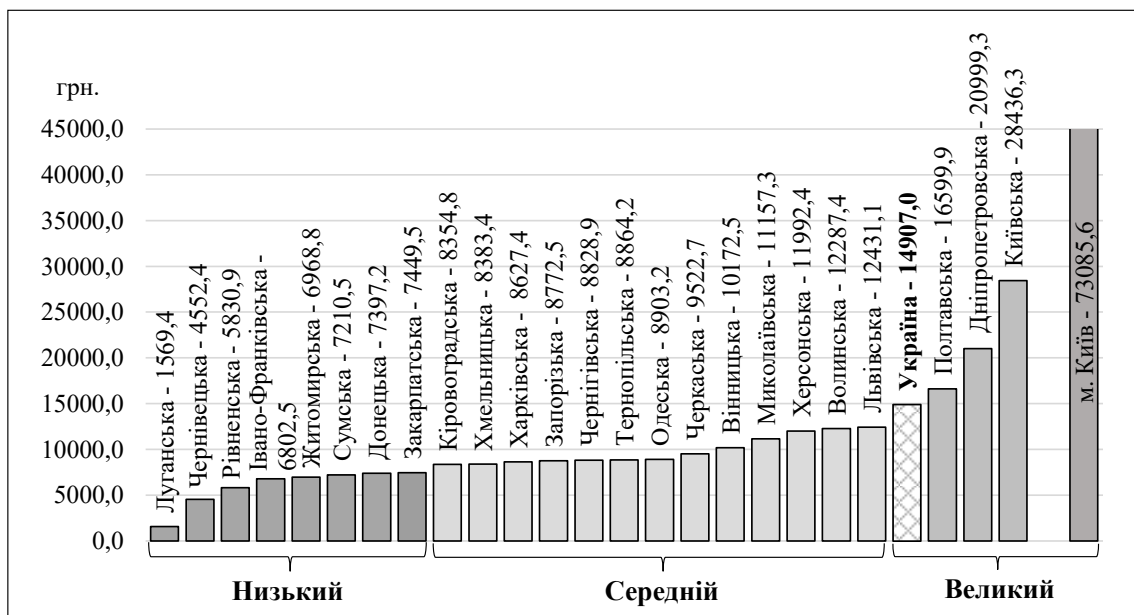

Рис. 6. Аналіз обсягу капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу в Україні у 2019 р.

Джерело: побудовано авторами на основі [7; 8]

Основними причинами незадовільної інвестиційної діяльності в Україні є неспроможність підприємств до самофінансування, відсутність сприятливого інвестиційного клімату (несприятлива відсоткова політика, відсутність стимулів, низький рівень гарантій тощо), який би залучив додаткового інвестора.

Щодо власних доходів бюджету регіонів в Україні, то аналіз виконано на основі показників зведених бюджетів кожної області (рис. 7).

Таким чином, переважна більшість зведених бюджетів областей за рахунок власних доходів у 2019 р. була сформована в обсязі від 3 861,1 млн грн (Луганська область) до 7924,0 млн грн (Черкаська область). За обсягом власних доходів зведених бюджетів областей в діапазон від 10 880,8 млн грн (Вінницька область) до 20 724,5 млн грн (Харківська область) потрапили такі області: Полтавська, Закарпатська, Донецька, Київська, Львівська й Одеська. Лідерами є

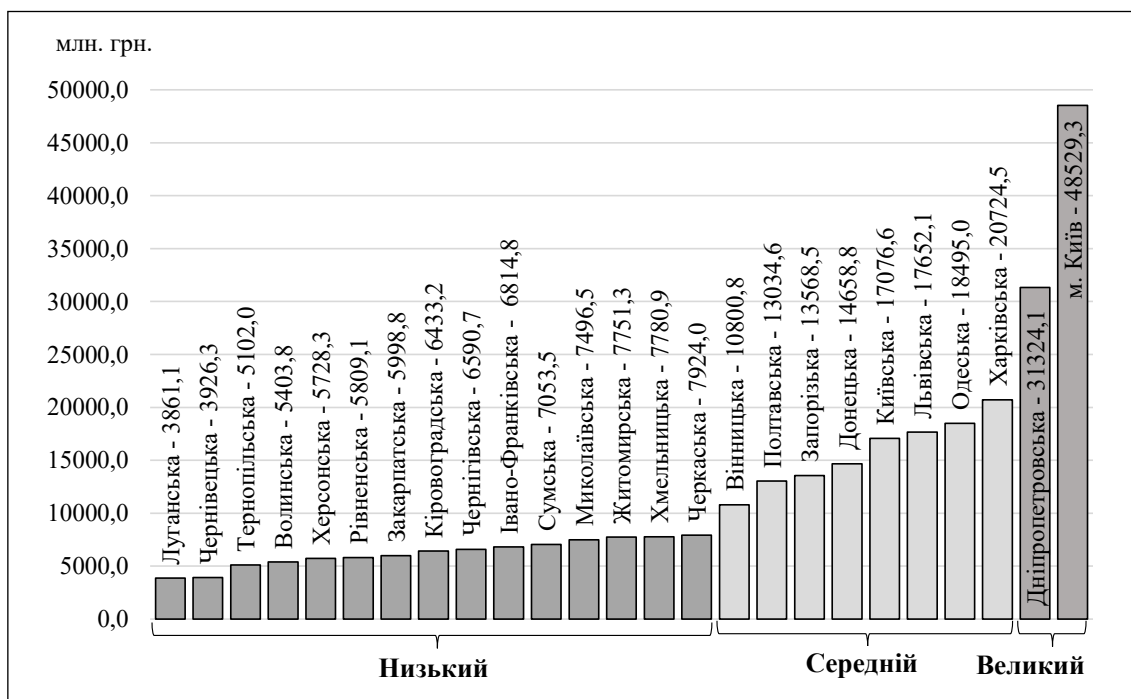

Рис. 7. Аналіз обсягу власних доходів бюджету регіонів в Україні у 2019 р.

Джерело: побудовано авторами на основі [7; 8]

Дніпропетровська область й м. Київ, бюджет яких за рахунок власних доходів сформовано в обсязі 31 324,1 й 48 529,3 млн грн відповідно.

Зауважимо, що, незважаючи на реформу децентралізації в Україні, яка розпочалася у 2014 р. і триває донині, все ж таки місцеві бюджети залишаються дотаційними і значною мірою залежать від обсягів міжбюджетних трансфертів (у середньому 50–70% від загальних доходів місцевого бюджету) [8].

Підсумовуючи результати виконаного системного аналізу ефективності регіональної фінансової політики за допомогою визначених показників, доцільно зауважити, що нині переважна більшість регіонів України відповідає середньому або низькому рівню економічного розвитку.

Із метою поліпшення основних показників ефективного здійснення регіональної фінансової політики в Україні та враховуючи досвід вітчизняних науковців [10, с. 58–59; 11, с. 59–60] пропонуємо таке:

1) бюджетна політика: зміцнення фінансової самостійності місцевих бюджетів, удосконалення міжбюджетних відносин, державний та громадський контроль над цільовим використанням бюджетних коштів;

2) податкова політика: зниження податкового навантаження на платників податків, скорочення пільг асоціального характеру, звільнення від оподаткування доходів, нижчих за прожитковий мінімум, застосування спрощених систем оподаткування підприємств малого бізнесу;

3) інвестиційна політика: оптимізація структури джерел інвестицій із метою забезпечення максимальної рентабельності від інвестиційної діяльності, розроблення науково обґрунтованої інвестиційної стратегії для кожного регіону;

4) грошово-кредитна політика: стабілізація національної грошової одиниці, зменшення вартості кредитних ресурсів, зниження рівня інфляції в країні;

5) соціальна політика: зменшення рівня бідності в країні, подолання високого рівня безробіття, підвищення соціальних стандартів і соціальних гарантій та їх виконання.

Висновки з проведеного дослідження. Раціональне поєднання, збалансованість та оптимальне співвідношення впливу кожного складника фінансової політики та застосування найефективніших методів, механізмів та інструментів реалізації фінансової політики дадуть змогу сформуванню потужний фінансовий потенціал регіону та забезпечити позитивний приріст економічних показників регіонального розвитку. Фінансова політика регіону повинна здійснюватися комплексно і з урахуванням системного підходу. При цьому необхідно брати до уваги, що в процесі соціально-економічного розвитку регіону необхідно періодично видозмінювати, корегувати та/або вводити нові методи, механізми та інструменти реалізації фінансової політики, які б якнайкраще відповідали новітнім тенденціям розвитку, що, своєю чергою, матиме позитивні наслідки на рівень економічного зростання регіонів і сприятиме стабілізації та підвищенню рівня розвитку національної економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Доброскок С.С. Проблеми та перспективи розвитку фінансової політики України. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 30–2. С. 57–59.

2. Скрипка О.М. Фінансова політика в умовах трансформації економіки. *Фінансова політика у системі соціально-економічного розвитку України* : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 13–14 квітня 2018 р. Київ, 2018. С. 49–50.

3. Фінанси регіону : навчальний посібник / М.А. Коваленко та ін. ; за ред. М.А. Коваленка. Херсон : Олді-плюс, 2011. 312 с. URL : [#12](https://pidru4niki.com/10561127/finansii/finansova_politika_regiону_instrumenti) (дата звернення: 03.11.2020).

4. Архипов Н.М. Аналіз сучасних підходів до визначення категорії «ефективність». *Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні* : матеріали ІХ міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 23–24 травня 2017 р. / відп. ред. А.А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. С. 23–26.

5. Механізми реалізації регіональної політики: оцінка ефективності та напрями удосконалення : монографія / наук. ред. С.Л. Шульц ; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів, 2018. 205 с.

6. Бадіда М.П. Концептуальні засади фінансового забезпечення реалізації регіональної політики. *Бізнес Інформ*. 2014. № 4. С. 39–44.

7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 03.11.2020).

8. Державний вебпортал бюджету для громадян open budget. URL : <https://openbudget.gov.ua> (дата звернення: 03.11.2020).

9. Булавинець В.М., Заклекта О.І. Нерівність доходів населення в Україні: чинники та сучасний стан. *Ефективна економіка*. 2017. № 11. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?Op=1&z=5870> (дата звернення: 03.11.2020).

10. Кравець В.І. Основні напрями фінансової політики в умовах економічних перетворень. *Економіка та держава*. 2018. № 9. С. 55–60.

11. Танклевська Н.С. Удосконалення державної фінансової політики. *Продуктивні сили України*. 2009. № 1. С. 56–61.

prospects of financial policy of Ukraine]. *Black Sea Economic Studies*, no. 30-2, pp. 57-59.

2. Skrypka O.M. (2016) Finansova polityka v umovakh transformatsiyi ekonomiky. [Financial policy in the conditions of economic transformation]. Kyiv, pp. 49-50.

3. Kovalenko V.F. (2011) Finansy rehionu [Finance of the Kherson region]. Kherson: Oldi-plus, pp. 57-59. Available at: [#12](https://pidru4niki.com/10561127/finansii/finansova_politika_regiону_instrumenti) (accessed 03 November 2020).

4. Arkhipov N.M. (2017) Analiz suchasnykh pidkhodiv do vyznachennya katehoriyi «efektyvnist'» [Analysis of modern approaches to determining the category of "efficiency"]. Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics, pp. 23-26.

5. Shul'ts S.L. (2018) Mekhanizmy realizatsiyi rehional'noyi polityky: otsinka efektyvnosti ta napryamy udoskonalennya [Mechanisms for implementing regional policy: evaluation of efficiency and areas of improvement]. Lviv: State Institution "Institute of Regional Studies named after M.I. Dolishny NAS of Ukraine". (in Ukrainian)

6. Badida M.P. (2014) Kontseptual'ni zasady finansovoho zabezpechennya realizatsiyi rehional'noyi polityky [Conceptual bases of financial maintenance of realization of regional policy]. *BUSINESSINFORM*, no. 4, pp. 39-44.

7. Ofitsiyyny sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny [The official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 03 November 2020).

8. Derzhavnyy veb-portal byudzhetu dlya hromadyan open budget [State budget web portal for citizens open budget]. Available at: <https://openbudget.gov.ua> (accessed 03 November 2020).

9. Bulavynets' V.M., Zaklekta O.I. (2017) Nerivnist' dokhodiv naseleण्या v Ukrayini: chynnyky ta suchasnyy stan [Income inequality in Ukraine: factors and current situation.]. *Efficient economy*, no. 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?Op=1&z=5870> (accessed 03 November 2020).

10. Kravets' V.I. (2018) Osnovni napryamy finansovoyi polityky v umovakh ekonomichnykh peretvoren' [The main directions of financial policy in terms of economic transformation]. *Economy and state*, no. 9, pp. 55-60.

11. Tanklevs'ka N.S. (2009) Udoskonalennya derzhavnoyi finansovoyi polityky. *Produktivni syly Ukrayiny* [Improving the public financial policy]. *Productive forces of Ukraine*, no. 1, pp. 56-61.

REFERENCES:

1. Dobroskok S.S. (2018) Problemy ta perspektyvy rozvytku finansovoyi polityky Ukrayiny [Problems and